

III. Nervorum optico- rum morbus est

*Gutta
Serena.*

GUTTA SERENA, Germanis *der schvvarze staar*, quæ cæcitas nervorum optico-
rum vitio exorta, in
quâ nullum planè oculorum vitium, ni-
si quod pupilla aliquantum nigrior &
amplior appareat, animadvertitur. Ner-
vus verò opticus aut obstruitur aut com-
primitur; Unde motus luminis nerve
optico impressus interceptitur, ideoque
ocasio animæ varias colorum & lumi-
nis idæas concipiendi non datur. Dif-
ficulter curatur, & si in principio quid
tentandum de oppilantibus erit agen-
dum.

Causa.

Curatio.

CAP. IX.

De

Aurium morbis.

Parotis.

PAROTIS est inflammatio glan-
dularum pone aures cum tumore,
pulsanteque dolore, & ad malas
& tempora sese extendente rubore.
Est autem alia *maligna & pestilentialis*,
alia

Cap. IX. de Aurtum Morb. 139

alia mitior : Alia Symptomata, alia
Critica.

Galenicis causa est Sanguis vel solus
vel cum bile mixtus. Chymicis vero
causa sunt spiritus salini & pro ratio-
ne malignitatis vel magis vel minus
Arsenicales, qui in superficiebus sul-
phuris latent & si confligunt effervel-
centiam pariunt in vitalibus humani
corporis elementis, eaque signaturis
suis inquinant ; Unde inflammatio,
pulsuum alteratio, sitis, nausea, inqui-
etudo, vigiliae & caetera symptomata.
Subscribit Severinus in Idæa Med.
Phil. cap. 12, de morborum genera-
tione & transplantatione: *Hac est ve-
ra generatio inflammationum, cujus
species ex proprietatibus spirituum
sulphureorum peti debent. Arse-
nicales enim bubones constituunt &
inflammationes pestilentiales, sive in
hepate, sive in liene, sive in sangui-
ne, sive in glandulosis sedibus post
aures, sub alis, in inguinibus &c.*
Et inferius de causâ antecedente:

Quia etiam Scorpionis, cancri & *Causa*
Martiales stella ubi morbidis reser- *antec-*
v. dens.

Causa

*Galen. &
Chymico-
rum.*

*Severio-
nus sub-
scribit.*

Causa

*antec-
dens.*

lutionibus aërem inquinaverint, si febres, carbunculos, parotides, prunellas prouiderint, Arsenicalium, auripigmentarium, antimomialium, sulphureorum spirituum proprietates utique obtinebunt. Et Paracelsus

¶ Para-
celsus,

libr. Paramir. Traç. 1. de ente astro-
rum. Cap. 9. pag. m. 11. ex ente veneni
causam deducit; Hæc Inter cætera:
Da der Alchimist austreibt das gift
ein jeglich gift durch sein emuncto-
rium: den vveissen Sulphur durch
die nasen: den Arsenic durch die
ohren, und also den stercus durch
den monoculum: und also andere
gift ein jeglich nach dem und er sein
Emunctorio befohlen vvirtd, so der-
selben giften eines gebindert vvirtd
durch schwäche der natur durch
sie selbst undt der gleichen: Alsdann
ist das auch eine mütter der Kranck-
heiten so ihr unter vvorffen sind.

In chyrurgiâ magnâ libr. von offnen
Schäden undt geschwären pag. m. 452.
& 611. Parotides vocat Fugile; Hoc-
que dicit esse ferruginem Martis. Sed
que.

Cap. IX. de Aurium Morb. 148

quo modo hae conciliabuntur? Respon-
detur.

Loquitur hic Paracelsus analogicè ob
similem fiendi modum: Ita enim in
libr. Paragran. tract. 1. de philoso-
phiâ pag. m. 208. *vwissen sie auch nicht
vvaß den rost auff dem eisen macht,
so vwissen sie auch nicht vvaß die
ulcerationes macht.* Pro ut enim
in ferro ferrugo, sic à simili sale re-
verberato, quem dicit liquidum humi-
dum lib: 1. paramir: de orig. morb.
ex trib. prim. subst. cap. 5. pag. m. 46.
Mars, qui est Spiritus sulphuris, accen-
ditur & resolvitur. Quod attingere
videtur ibid. cap. 6. pag. m. 48. dum
dicit. *Also so das satz sich calcinirt
und alsdann mit einer leiblichen
feuchte entzündet v wird, dadurch
möglich vvar und ist das sie ihrem
eigenen Sulphur, in dem sie stebet,
anzündet:* Inde resolutionem hanc
quoque ferruginem Martis vocavi mihi
persuadeo loco suprâ citato; ubi in-
quit. *Sed ex ferrugine Martis,
quando liquor Martis in hac parte se
resolvit tunc facit hoc apostema fugile.*

Concilia-
tur sibi.

Sal

Sal verò iste præsertim in parotidibus malignis est Arsenicum, quod cum Marte, seu sulphure confligit eumque accendit, unde Inflammatio. Et sic concordant Martis conjunctio & Arsenicum, ut causæ, sociæ de quibus in fragm. med. pag. m. 148. *Dann wie habe ihr Arsenicum im wasser, also habe ihr ihn in der erden, das ist perlicum ignem, Also im lufft Irl. Also im feur ¶ ist Martis conjunctio, Also wissen nun hierin das ihr in den vier Elementen solche Ægritudines vierfach sollen theilen, viererley Arsenica &c.*

*Curatio.
I. per interna.*

In curatione eò respiciendum, ut effervescentia spirituum extinguatur & quiescentes efficiantur, quod fieri potest *Landano opiato paracels. ol. camphor. destillat. &c.* Postea diaphoretica dentur, quæ materiam malignam validè expellant & excutiant; Præstò sunt *Arsenicum dulce, Rubinus Arsenici diaphoreticus, Arsenicum fixum diaphoreticum*; Quorum præparaciones vide apud *Quercetam.*

Cep. IX. *Aurium Morb.* 143

tan. in Alexicac. Tenzel. in Exeg. Quercet. Mullerum in mirac. chym. Schröderum in Pharmac. lib. 3. cap. 17. Le Febure en chymie part. 2. sect. 6. Paracelsus in Fragm. med. ad præcedentia referendis pag. m. 147. Nun kenneſt du Arſenicum in ſeiner natur, ſo weiſt du im leib auch den Arſenicum zu erkennen, So nun das haſt, ſo zeigt es dir die Cur an, dann Arſenicus heilet Arſenicum. So nun du weiſt was Arſenicus iſt, ſo heil nach inhalt der anatomey den Arſenicum mit dem Arſenico (wie dich Anatomia lehret). Cautè verò Draco hic tractandus, ne quid veneni ſub caudâ abſconditum ſeruet, Et licet ab igne ritè domatus egregios det effectus; Tutiora tamen ſunt, Mercurius diaphoreticus, Ejusdemque ſpiritus diaphoretici albus & ruber. Vid. Hartmannum in Croll. in pract. Schröder. in pharmac. lib. 3. cap. 15. Le Febure en chymie part. 2. ſect. 4. Item Bezoard. mineralc, Antimonium diaphoreticum, Mixtura ſimplex, Mercurius microcoſmi, Quem vide ſupra pag. 44. Hæc Internè. Externe le-
miora

Externa.

144 Prax. Chymiatr. Sect. I.

miora in principio discutientia adhibeantur, vitando repercussoria, Et si natura eò ducit suppurando. Hartmannus in præd. laudat oleum fixidum Guajacè vel Tartari, Quod si ad sit Exulceratio, locus primò mollificetur, quo facto & ulcere rupto abluatur locus aq. mentha, postea inspergatur pulvis mentha & imponatur Emplastrum diasulphuris Rulandi: Mihi præ cæteris placet oleum Tartari per deliquium ex scoriis Reguli Antimoni factum. Si ruptæ & dolentes sint parotides Limeses sine testâ crudi conterantur & instar emplastri applicentur. Paracellus in Chyrurgiâ magnâ libr. von offnen schâden undt geschwâren cap. 50. pag. m. 452. & 611. Seine heilung ist dreierlei, Eine durch maturiren, die ander mundificirn, die dritte consolidirn. (Mann solls mit keiner flieten aufschlagen, nam rarò sequitur bonum, sed maturari debet, ut per se rumpat.

Maturatio est autem ista.

℞. Ol. lateris. unc. j. Oppoponacæ
colar unc. ℥. Fiat Emplastrum
super carbones.

Cap. IX. de Aurium Morb. 145

Colatur oppoponacum per acetum & rursus inspissatur, & postea per oleum laterinum præparatur in emplastrum & nihil superat in maturatione istam descriptionem; *uannes offen ist soll manns mundificiren,*

Mundificationis descriptio est ista.

Rec. Mellis prunella unc. j. Aloes Epat. Aristoloch. rotund. ana. drachm. j. Fias mixtura in modum Emplastri.

Mel prunellæ est, quod flores prunellæ in mel ponantur & in sole decoquantur, *uanns nicht mehr eytern,* tunc satis est mundificatum postea consolidandum.

Descriptio consolidationis est ista.

℞. Vitell. ovor. No. iiii. Resina de botin * unc. ii j. Farina tritic. hordei ana q. s. pro incorporatione. * i.e. pinæ

℞

Fias

Fiat unguentum. Isto unguento consolidatur.

*Parotis
œdema-
tosa.*

Causa.

Contingit & alius tumor glandulis istis mollis & laxus, nullo accedente calore & dolore, aut hoc saltem exiguo, colore subalbido, *Oedematosum* vocant, qui & à quibusdam sed latiori significatione Parotis dicitur. Causa hujus est mucilago tartarea eò derrusa nulla superveniente sulphuris tincturâ aut salis coagulatione, qualis est, de quâ supra cap. 6. pag. 99. in intumescencia palpebrarum. Glandulæ enim istæ ob laxitatem suam facilè humores tales excrementitios in se recipiunt.

Curatio.

Curatio. Præmissâ purgatione ex *Mercurio dulci*, aut aliis, fomentetur locus decocto *betonica* in vino albo addito *Nitri*, *aluminis* & *tartari* pauxillo; post inungatur pro resolutione *ol. Philosophorum*, *Ol. chamamel. dest. carul. Bals. Sulphuris Therebinthinato.* &c. Facta denique inunctione pro majori discussione imponatur *Empl. de vigo sine Mercurio.* Si vero eò tendat, quod ex pulsu & dolo-

Cap. IX. Aurium Morb. 147

dolore percipitur, suppuretur, & abscessu rupto mundificetur & consolidetur.

ULCUS & VERMES: Quorum illud ex sanie & sanguine egrediente cognoscitur. Hi vero pruritu, dolore mordicante & corrosivo, inquietudineque se prodant. Causa horum non incommodè deducitur ex Paracelsi Theor. Fig. universalium morborum tab. 8. de generatione vermium & apostematum pag. m. 679. ubi sic; *Ex corruptione substantiarum rerum natura corporaliū in genere duæ sunt putrefactiones: Putrefactio in loco rei propriè resoluta, & putrefactio in loco rei propriè congelata: Ex illa fiunt vermes & fluxus: Ex hac apostemata & durities. Quod sic explicat paulo inferius; diese corruption komt, so das saltz der natur bricht, alsdann mag dasselbige glied nicht conservirt werden, so muß dasselbig saltz sein glied verlassen, undt scheidt sich hindan vom glied, es sey particularisch oder universalisch, undt sucht ihm seinen ausgang:*

Ulcus & Vermes

Causa

148 Prax. Chymiatri. Sect. I.

sein recht emunctorium, so gehts hinaus, so die natur starck ist: vvo aber nicht, so bleibt es in seiner stadt liegen und ist das saltz hart an ihm, so coagulirt sichs zusammen, und macht ein apostema daraus, biss auff sein zeit seines ausbrechens. So es aber ausgeht, so bleibt etlichs theils dahinden, da macht es ulcerationem, dann das saltz frist ulcera in daß fleisch und cartilaginem, und macht vwürm so es nun fault, oder macht fistulen nach seiner Adern, darinn es ligt: So es aber heraußer komt, so arbeitet es nach seiner bosheit. Lege plura pag. seq. m. 680. citat. loc.

Curatio
ulceris.

Ulcus aurium curatur, ut alia ulcera, mundificando & consolidando. Mundificant Vinum vetus, vel solum, vel cum betonica, absinthio, marrubio, &c. decoctum. Aq. mellis, urina puerorum calida, auri injectæ; Item Fel animalium, Alumen, Viride aris, vel Bx. Scorias ferri affunde acetum acerrimum per 24. horas solutionem effunde & in consistentiam mellis coque; quæ q. s. cum hydrem.

Cap. IX. de Aurium Morb. 149

bydromelite, aliove liquore convenienti permixta leviter ebulliant, guttulæ duæ tresve bis de die instillentur aut cum bombace auri immittantur. Consolident Myrrha, Thus, Galbanum, Sarcocolla. Ladanum &c. Sed Paracelsus omnibus Turiam præponit Libr. Paragraphorum 13. & 14. pag. m. 474.

Vermes expellendi sunt: Laudantur ol. Myrrha, Hypericon. Philosophor. decoct. cannabis, succus absynthij, & oleum coryli cum Mercurio dulci mixtum apud Haremannum in præct. & Fumus Sulphuris vivi per infundibulum aure exceptus suum præstabit. Item Ficus cum brodio salis ex olivis coctæ & in modum Emplastri impositæ.

Kermi-
um.

Quomodo res auri illapsæ eximantur vide chyrurgos; Inter alios Hyeronimum Fabricium ab Aqua pendente part. 2. cap. 41. de chyrurgia aurium.

Res auri
illapsæ.

DOLOR Signis non indiget, cum æger satis prodat; in infantibus, si pars affecta tangatur, ploratu comperimur.

Dolor
Aurium.

Causa sunt spiritus salium resoluti, vel

K 3

ut

Causa.

150 Prax. Chymiatri. Sect. I.

ut vult Paracels. Paragraph. cap. 13. & 14. §. I. de causâ doloris aurium, *Sal aluminosus*. Plerumque inflammationes & ulcera comitatur, quorum ratio habenda.

Curatio.

Curatio perficitur anodynis, quæ, si extra applicantur, lenia esse debent, quales sunt *Rapa sub cineribus assata, flor. chamemel. melilot. fol. alth. malvæ, &c.* Coq. in aq. s. & fiat l. a. *Emplastrum*. Item *ol. amygdalar. cum myrrhâ, aloë & croco.* Hartmannus *folia tabaci viridia* vel etiam exsiccata, sed iterum humectata propriâ nempè aquâ, laudat. *Opiata* non facilè extra applicanda sunt, sed potius intus danda: Præstat *Laudannum Paracelsi*. Quod si verò dolor urgeat non modo utile est ut opium imponatur sed etiam necessarium. Imponatur itaque cum *lacte muliebri, castoreo & croco* admixtum.

Auditus depravatus.

AUDITUS vitiatum vel quando prorsus tollitur, ut in surditate: vel quando imminuitur, ut in gravi auditu; vel quando depravatur, in sibilo & tinnitu. aurium.

Causa

Cap. IX. de Aurium Morb. 15 I

Causa horum vitiorum est in organo vel malè conformato vel intēperato. Organon verò est Auris, cujus structuram prænosse necessarium esse videtur. Constat autem 1. *Auriculâ exteriori*, quæ sonum à tremulo corporis motu collisione tremantis exortum & per aërem continuatum colligit, primosque ejus appulsus excipit; Hæc pars satis latam circumferentiam habet, paulatim coarctatur, donec in cavitatem abeat. Ad imitationem organi hujus naturalis artificiale *ὀττανυστικόν* parari solet, quod tubæ sive buccinæ simile aërem sonorificum copiosorem introducendo auditionis defectui succurrit. 2. *Meatu Auditivo*, qui diversis anfractibus tortuosus cavitatem exteriorem excipit, & sonum, qui aëre vehitur, ob crebros ad latera allisus intendi & per varias refractiones augeri facit; pro ut in cornetis & aliis instrumentis tortuosis sonum plurimum intendi novimus: Et artificialiter ita fabricari solent quædam murorum claustra aut flexuosa conclavia, ut leves susurri per eadem transmissi, ad magnam distantiam sese explicent; Qualis erat carcer olim Dionysii Syracusani, qui singula captivorum clandestina etiam colloquia

Causa.

Auris anatomie.

distinctè prodebat: Auris Dionysij dicebatur & hodiè *la grotta della fovella* audit. Flexuosum illud auris antrum, ad *membranam tenuissimam*, quam circulus osseus terminat, ducit; *Tympanum* appellatur, eò quod instar Tympani aëris sonorigi impulsu vibretur & percutiatur. Adnectuntur huic 4. *tria ossicula* cum musculo, nempe *malleus, incus & stapes*. Hæc sibi invicem inarticulata & instar catenulæ coherencia tremulum tympani motum patiuntur, quem 5. *Nervis auditoriis* quinti paris vocant communicant & imprimunt, quorum ope ad cerebrum usque pertingens, menti sonorum idæam concipiendi occasionem præbet.

Surditatis causa immediata

Hinc fit **SURDITAS** incorrigibilis. 1. *Mearn auditorio* à nativitate vel post nativitatem duplici membrana crassiori præcluso, unâ exteriori fere visui subjacente, alterâ interiori tympano penitus incumbente. Hanc *Paulus lib. 6. cap. 23.* sectione tollendam tradit licet difficulter practicandâ, quam *Hildanus Fabr. ab Aquapendente part. 2. cap. 41.* improbat & si quid tentandum modum per corrodentia mitiora proponit, 2. *ob tympanum ruptum.* 3. *Ossiculis illis*

Cap. IX. de Aurium Morb. 153

illis tribus vel à nativitate malè colloca-
tis, vel ex casu aut percussione loco mo-
tis & dislocatis, quæ ob aditum præ-
clusum in locum reponi nequeunt. 4.
Nervo auditorio à nativitate malè con-
formato aut post nativitatem intercepto,
ut sonum impressum ad commune senso-
rium deferre nequeat. *Paracelsus in schol.*
ad lib. paragraph. cap. 13. & 14. pag. m.
192. Si surditas adfuerit frustra est om-
nis cura, nam quod natura semel adi-
mit medicus reparare nullo pacto po-
test.

Quæ verò ex intemperie oritur cura-
ri potest. **Surditas**, à quâ **G R A V I S**
AUDITUS magnitudine tantum cau-
sæ differt. Fiunt autem cochleâ nimis
madefactâ & laxato tympano iisque vel
cerumine obductis; Sicut enim vox ni-
si difficulter edi non potest, si aspera ar-
teria nimis madefacta est, ob refracti-
onem aëris impeditam, Ita etiam coch-
lea talis constituta gravis verò potius
auditus quam surditatis causa est. Pa-
riter & si tympanum nimis madefactum
laxatur aut viscidis mucis particulis ob-
ductum vibrationi aëris tremuli non ce-
dit & si cedat laxatum tamen manet,
ideoque nec repercussionem facit, unde

¶ si sonus

*Gravis
auditus.*

*Causa
antece-
dens.*

sonus receptus menti exhiberi nequit. Causa ex malâ digestionem ultimâ oritur, ab inferioribus quandoque partibus provenit, nam vitiatâ digestionem primâ, & ultima digestio vitiatur. vid. Paracels. in fragm. de modo pharmacandi pag. m. 781. & seq.

Curatio.

Curatio. Primò excrementi purgatio instituat. Paracels. in fragm. de modo pharmacandi loco modò citato. *Nun mercken aber in den dingen, das purgiren den rotz darzu guth ist, das sie hinweg nime den rotz allein: Ist nun die Kranckheit der rotz, so hilffts, vvo nicht, so hilffts nicht.* & pag. 783. lib. 2. tract. 1. inquit hic solum agi de morbis, qui in purgandi modum assu mantur. pag. 786. *Damit ich dir die summa meines arguments fürhalt, ist, das in purgando das excrement soll ausgezrieben vverden, das creatum ist, nicht erst ereiren.* Inter externa remedia, quæ sint siccantia & discutientia præstantiora numerantur *Lachryma vitis* sive aqua ex amputatis palmitibus destillans, *Spiritus formicarum*, *Ol. carvi*, *castorei*,
cha.

Cap. IX. de Aurium Morb. 155

chamemeli dest. caruleum, ol. There-
binth. Bals. Sulphuris, Succus capæ cum
spir. vin. rect. & urina coctus, Suc-
cus Majorana. Thermarum sulphu-
rearum vapor per infundibulum excep-
tus summopere cochleæ & tympano
nativam siccitatem restituit. Item. R.
Aceruum formicar. cum roto & im-
pone olla, adde Herb. origan. salv.
abrotan. maj. serpill. puleg. card. be-
ned. verbena, summit. absynthii,
fol. sativis. ana. mj. baccar. laur. Ju-
niperi conquassat. ana. ℥j. affund. aq.
s. acet. ana part. æq. q. s. aq. vitæ a-
nisat. ℞j. Coq. ad tertias in vase ob-
scuro, post facto foramine angustio-
ri vapor infundibulo excipiatur in aures;
Cratonis experimentum est Aq. Card. be-
ned. herbæ recenti affusa & denuò destil-
lata. Hoc liquore linteolum imbutum
surdastris imittit in aurem si doleant vel
non audiant; & nihil ex omnibus me-
dicamentis, quæ expertus sit, se con-
ducibilis comperisse fatetur. Petrus
in Nosologia secretum communicat,
quod

156 Prax. Chymiatr. Sect. I.

quod surditatem & tinnitum radicitus curare aſſerit R. Vermiculos intra lignum quercinum & corticem repositos No. 20. bulliant in ol. olivarum immatur. ℥iſſ. deinde excava rad. Cyclaminis, reple ol. coſt. rutaceo, vermium, ana quantum capere poteſt, adde de pulv. Pyrethri, Coſti ana ℥ſſ, aſſa in cineribus & contunde in mortario, exprime fortiter, de ſucco immitte gr. aliquot per novem dies, videbis mirabilia. Hartmannus laudat Eſſentiam fellis humani cum Sp. V. extractam; Item fel perdicum cum ol. ſaccini alb. ana mixtum & in aures ad ſummum ad gr. iiij. immiſſum. Ego felici ſuceſſu expertus ſum ſequens.

R. Caſtor. opt. ℥ij. affunde
Spir. vin. rect. ℥ij.

Mercur. microcoſm. ℥iſſ.

Digere & filtra. de quo 3. vel
4. Guttae ſenſim inſtillentur, poſt
aurem bombace obſtruendo.

Tinni-
tus au-
rium m-
de.

TINNITUS AURIUM à cor-
rugatione tympani dependet, quâ aë-
ris

Cap. IX. de Aurium Morb. 157

ris in cavitatibus auris conclusi collisio interruptitur, ingeniti nolo dicere, cum is sæpè mutatur, ejusque loco alius succedit, quod facile ex eo colligi potest, quod tales ductus pateant, & liber sit aëris ad illas accessus.

Causa est *sal aluminosus*, sive primæ five ultimæ digestionis sit, qui filamenta quibus tympanum tenditur vellicat & in se contrahi facit.

Causa

Quam ut cures purgato primum *Pil. de Ammoniaco Quercetan. It. Benedictis*, Has vid. apud Schröder. lib. 6. cap. 73. *Mercurio dulci &c.* Quodque restabit materiæ peccantis consumment *Sal. C.C. volatilis, Succin. vol. Essent. castorei cum spir. sal. armoniac. facta, Theriaca Greifiana celestis dicta.* Nec *salia fixa Absynthij, Centaurei, Melissa*, contemnenda, licet volatilia præsent. Cæterum & hic dicta de surditate externa remedia conducunt.

Curatio.

CAP.